

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Masekhet megilat ta'anit

Avraham Segal <mi-Kraḳo>
<אקארקמ> ל"גס ןרפ מהרבא ןב ל"גס ןסוי ןב יולה מהרבא

Amsterdam, 419 [1658/1659]

ישש קרפ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10315

פירוש של מהרא"ה מסכת מגילת תענית פרק חמישי חידושי של מהרא"ה

ג ונבדל מפרש עש כנראה ת"ר שיר של תורה כנבדלות
 ובכללים ובכללים על כל פינה ופינה ועל כל אופן גדול
 שברובם אומר ארוחוק ה' כי דלתני וגו' ושיר של פגעים
 ויא שיר של פגעים מאן דאמר דפגעים דכתיב ונגע לא
 יקרב באהליך וי"ל פגעים דכתיב
 יפול תכרך אלף כנבדלות ובכללים
 ובתוספת אומר יושב בסתר עליון
 ככל שרי יתלונן עד כי אפה ה'
 מאפי עליון טעת מעובך וסוד
 ואומר תומור לדוד כנראה מפני
 אכזבום כנו ה' מה רבו כרי עד לה'
 הישועה על כרכתך סלה ופגעים
 רש"י ז"ל תומור לתורה ארוחוק ה'
 כי דלתני הוא מן תומור שיר פגעים
 הכית לדוד ושיר של פגעים יושב
 בסתר עליון ולפי שאמר משה
 בהקמת האשן דכתיב ויכרך אות'
 משה ומה כירכין יהי רגון שפגעים
 טכניה כמעשה ידיכם ויהי כמעש

ד ובית דין מירדן (ס"א מורדן) והולכין
 אחריהן שנאמר וילך אחריהם הושע' וחצי
 שרי יהודה וגו' ה הפנימית נאכלת
 והציגונה נשרפת ואם לא נחקרשה ו
 בכל אלו הנבנים לשם אינתיבי ו אנא
 שאול אומר שתי ביצים היו בהר המטחה
 אחת למצלה ואחת למטרה החתונה
 נחקרשה בכל אלו ו החציונה לא
 נחקרשה אלא בני הגולה שלא
 ושלא באורים ותומים החתונה שלא
 היתה (ס"א שזיתה) קרושת נמורה חכרים
 וצמי הארץ נכנסים לשם ואוכלין שם
 קרשים קלים

מראה כל ו' ימי מלאים לא ירד אשמן השמים לכן אפר
 ויהי כמעט ימי רגון שפגעים טכניה כמעשה ידיכם כמו
 שהבטיח הק"ה להם ומיד ירד האש כדכתיב וירא כל
 העם וירגזו וכתיב שני הים הזרחת טכניה חסר וזה אפר
 מן הפגעים דכתיב שפגעים טכניה
 שני וא"כ לא בעקן זה המזמור
 על זה אלא על בית ראשון לכן לא
 פסק הרמב"ם ז"ל לאמר על
 חוספת הבנין הלא בנין בית שני
 כעצמו לא היה שם טכניה רק כתי
 כפתי היו אחרים נעזר דכתיב
 מה המזמור ג"כ על הפנימית ככנין
 אבל כשאין הפנימית ככנין וגם
 אין שייכות מהשניות השכיב כמו
 בבית הראשון אינו נריך לאמר
 וק"ל: אמ"כ מאתי זה כתוספות
 יום טוב דומה לזה:

ובשתי תודות הרמב"ם ז"ל
 כתב בהלכות בית

הפנימית פרק ו' ושתי תודות זו אפר זו וכתב עליו כעל כסף
 משנה ז"ל ואיני יודע מנין לו לרבינו לפסוק בני"ד זו אפר
 זו ולא כמ"ד זו כנגד זו ואפשר דמשום דפסוק דמילתא
 משמע עפי דמהלכו זו אפר זו משום הכי נקט הכי עכ"ל:
 ואני איני יודע למה פסוק דמילתא משמע הכי וכראש
 לי דמסתבר עפי להרמב"ם ז"ל כמ"ד זו אפר זו כדמקשה
 בנזירא כאלמלא למ"ד זו אפר זו אחרו להכי פנימי' כאכל'
 משום דאיתא שימנה קרא וקדשה לה אלא למ"ד זו כנגד
 זו תרמינו כהדי הדדי קא מיקדשי וא"כ למה פנימי' כאכל'
 והשמונה כשרשת ואע"פ שיבגד הקשה הכהו תרויהו קרא
 מזה היא ומשום זה א"ר יוסקן ע"פ כביא כאכלת ועל פי
 כביא כשרשת מכל תקום יכולין אמו ליישב התשנה אפילו
 בלא ר"ה מה שאמר במשנה ונשתי תודות הפנימית כאכלת
 זה הצינונה כשרשת משום דבהקדמה הים מקדש אפ
 התקום וכפנימית כאכלת בזה הודע לנו שכבר כתקדש
 התקום מאמר שאוכלין השניה בתוכו משום שלא עברה
 בתקום קול אלא בתקום קדוש כמו שפירש רש"י ז"ל והו
 הסעם של הרמב"ם ז"ל שאמר שאוכל לשם תודה בסוף
 התקום שמתקדשים אותו וא"כ למ"ד זו אפר זו יוכל אני
 ליישב לשון המשנה אף בלא ר"ה אבל לר"י משתבר עפי
 למימר על פי כביא עשה הכל ואע"פ שהנהו תרתי קרא
 מזה היא וככת אחת כתקדש הארץ אפילו הכי על פי
 כביא כאכלת ומכ"ש אלביא דמ"ד שאמר לזו כנגד זו א"כ
 פשיטא קרא מזה היא וא"כ עכ"ל על פי כביא כאכלת
 ועל

ה' עלינו וכו' הוא עא"פ עשר מומרים שאמר משה כספר
 תהלים ותפלה למשה עד סוף תומור לתורה ואומר ה'
 מה רבו לפי שכבודים אומרים לכפשי אין ישועתה לו
 באלהים סלה שהיו מתלוצצים בשרי יהודה ובכנין כשהיו
 בני ישראל בני הגולה כוכין את השומה שאמרת ה' יהודים
 האמללים וגו' עכ"ל: ד ובית דין מירדן והולכין
 אחריהם מסיים שם כמשנה ואמ"כ כל איש ישראל ונבמר'
 איתא שם כיכד מהלכות ר' יי"א ור' שמעון ברבי קא אמ'ו
 כנגד זו וקד' זו אפר זו מאן דאמר זו כנגד זו השכימית
 הק דמקריבה לפומה מאן דאמר זו אפר זו השכימית הק
 דמקריבא לב"ד ה תקנה פנימית כאכלת והשימנה
 כשרשת כאלמלא למאן דאמר זו אפר זו אחרו להכי פנימי'
 לאכלת משום דאיתא שימנה קרא וקדשה לה אלא למאן
 דאמר זו כנגד זו תרויהו כהדי הדדי קא מקדשי ולעשוין
 למאן דאמר זו אפר זו קרא מי מקדשה הא כל שלא כעשי'
 בכל אלו תקן ואפילו למ"ד כאחת מכל אלו תרויהו קרא
 מזה היא אלא אחר ר' יוסקן על פי כביא כאכלת ועל פי
 כביא כשרשת: ומפרש רש"י ז"ל זו כנגד זו שני כהנים
 כושאים אותן זה אכל זה ה' הק דמקריבה לפומה שהיא
 פנימית ממונעת בין העם לפומה: הק דמקריבה לב"ד
 ההולכת אחרונה וקדשה לה ראשונה קדשאת התקום
 וכשכנסה אחרונה לשם לא נפסלה כיוצא שלא עברה
 בתקום קול אלא בתקום קדוש: כי הדדי כינהו שתיקן
 יקדשות יחד או שתיקן יאכלו או שתיקן ירשו: קרא מי
 מקדשה

ומקדשה את המקום הא אכן תכן כל שלא נעשית בכל אלו
 הכנכם לשם אין מייבין עליה אלא כולהו בעינן אפילו
 למאן דאמר לקמן דכל אלו דעות כתיב אמת וכוונן קאמר
 או מלך או כהן גדול או כביא או כההדרין או שתי תודות
 הכי שתי תודו' מיה' תרנויהו בעינן
 ותדויהו מרא מילתא הוא י' על פי
 כביא חני זכריה וזלכאי היו שם
 ועל פיהם נרוח הקדש עטו ואין
 שעס בדנר עכ"ל : ו כל אלו
 שם בנמרא איתמר רב הונא אמר
 בכל אלו תכן רב נחמן אמר באמר
 מכל אלו תכן רב הונא אמר בכל
 אלו תכן קסבר קדושה ראשונה
 קידשה לשעתה וקידשה לעתיד
 לבא ועורא וכו' בעלמא הוא דעבד' רב נחמן אמר באמת
 מכל אלו תכן קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא
 קידשה לעתיד לבוא ועורא קדושי קדיש אע"ג דלא הוא
 אורים ותומים וכי רש"י ז"ל רב הונא אמי' כל אלו תכן קסבר
 וכו' כלומר ואי מטוס קדוש עורא דהויא בבית שכי בלא מלך
 ובלא אורים ותומים דאמרינן בנככת יומיא חנושה דנדים
 חכר מקדש שכי אש ושכינה וארון ואורים ותומים ורוח
 הקדש קסבר קדושה ראשונה דדוד ושלמה לא בעלה ולא
 הונך עורא לקדש כלום שהוא לא הוסיף כלום באורך
 וברוחב ומאי דקדיש כדכתיב ואשמיעה שתי תודות לזכר
 בעלמא עבד עכ"ל . ומסיק שם בנמרא תנאי' בלני' בה
 בתמילה קס"ד תנאי' הם ר' אליעזר ור' יהושע ודחו דכ"ט
 בכרי קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא
 אלא ר' שמעל בר' יוסי ור' אליעזר בר' יוסי לפנין בתי ערי
 קומה קא בלני' ע"כ שם . ו אבא טאלו אמר שתי
 ביבי' וכו' הכי גרסינן שם פרוק ידיעת הטומאה מוכת
 טבועות דף ט"ו בבביתא אבא טאלו אמר שכי ביפעין היו
 בהר המשנה תמנונה ועליונה יתמנונה כתקדשה בכל אלו
 עליונה לא כתקדשה בכל אלו אלא בעולי גולה שלא במלך
 ושלא באורים ותומים תמנונה שהיתה קדושה גמורה עמי
 הארץ כנכסין לשם ואוכלין שם קדשי' קליים אבל לא מעשר
 שכי וחכרים אוכלין שם קדשים קלין ומעשר שכי . ח
 עליונה שלא היתה קדושה גמורה עמי הארץ היו כנכסין
 שם ואוכלין שם קדשים קלין אבל לא מעשר שכי וחכרים
 אין אוכלין שם לא קדשים קלין ולא מעשר שכי ומכני מה
 לא קידשה שאין מוסיפין על העיר ועל העורות אלא במלך
 וכביא ואורים ותומים וכנכסין של ע"א ובשתי תודות
 נכסיר ולמה קידשו' למה קידשו' שם אמרת לא קידשו' אלא
 למה

ועל פי כביא כשרפת לכן פוסק כמ"ד וו אחר וו ונס פוס'
 כד"י על פי כביא וכו' דזה מסתבר טפי אפילו הוה תרנויהו
 מרא מורה וקדושה אחת הם אשי' הכי על פי כביא כאכלת
 ועל פי כביא כשרפת אבל למ"ד וו כנגד וו א"ל ליישב
 המשנה בשום אופן רק כד"י ונס
 לשון הפנימי ולשון הפנימי
 אינו מדוקדק כ"כ לכן פוסק כמ"ד
 וו אחר וו ודוק ועיין בסמוך :
 ודע שהרמב"ם ז"ל כתב שם וז"ל
 ואוכלין שם לשם תודה אחת משתי
 תודו' והשנייה כשרפת ועל פי כביא
 שורפין את וו ואוכלין את וו עכ"ל
 וכתב בעל כסף משנה ומצי' הנמר'
 שאמרו בשלמא למ"ד וו אחר וו
 וכו' אלא אמר ר"י על פי כביא כאכלת ועל פי כביא כשרפת
 ומכרש דנינו דכי מסיק אלא אמר ר"י היינו לומר לא תתיי
 כנימית כאכלת ומיזונה כשרפת לא האחת כאכלת והאש'
 כשרפת והכביא אמה להם אי וו יאכלו ואי וו ישרפו עד
 כאן לשונו : ור"ב ז"ל לי על הרמב"ם ז"ל לפי סברת הנבל
 כסף משנה מאי דוחקא לר"י שהגיה המשנה הנפורה כנימי
 כאכלת הוה ליה לפרש המשנה כשטוה כנימי כאכלת
 והמיזונה כשרפת גמרי' דלא נאכלו שתיקן זה היה על פי
 כביא דווקא כנימי כאכלת והמיזונה כשרפת ולא שתיקן
 נאכלו ולא שתיקן כשרפו או איכא המיזונה כאכלת
 והפנימית כשרפת הכל היה על פי כביא והוה משמעו רש"י
 ז"ל שם כמו שאמרתי . ועוד לר' יותנן שמביה המשנה
 לדעת הרמב"ם לפי פי' כסף משנה . הדורות לאמר חני
 זכריה ומלאכי לא ידעו איזה תודה כאכלת ואיזו תודה
 כשרפת אם יתוסכו על העיר ועל העורה למ"ד אפילו
 באמר מכל אלו תכן ואפי' בלשמי תודה יכול לקדש ולהוסיף
 ואפשר ליישב זה ר"י אול' לשעמי' קדושה ראשונה קדשה
 לשעתה וקדשה לעתיד לבוא ובכל אלו תכן ועורא עשה זה
 לזכר בעלמא ואין צריך להוסיף . אבל הקושיא ראשונה
 עדין במקומה עומדת וממי' גדולה בעיני :

לכך כ"ל לעכ"ד שהרמב"ם ז"ל סובר כמו אליבא דר"י
 פנימי כאכלת ולא מיזונה נה היה על פי כביא
 כמו שאמרו ולא להגיה המשנה שלמה ומה שהרמב"ם ז"ל
 לא הזכיר מזה מודי מן כנימית והמיזונה אלא כתב בתס
 ואוכלין שם לשם תודה אחת משתי תודות משום דהרמב"ם
 ז"ל אול' לטעמיה דפוסק כמ"ד וו אחר וו ולעיל כתבתי
 דמשום זה פוסק כמ"ד וו אחר וו משום דלשון הפנימי
 והמיזונה מסתבר טפי אליבא דמ"ד וו אחר וו ולא למ"ד

ט
 חתונה (ס"א העליונה) חברים נכנסים
 לשם ואין אוכלין שם לא קדשים קליים ולא
 מעשר שני . אלא למה לא קדשה
 מפני שהוא חורפה של ירושלים ולשם
 היו סוציאין כל חורפות של ירושלים
 וכשנכרה לבנותו אותו היום עשאוהו יום
 טוב :

למה הכניסוהו מפני שתורפה של ירושלים היתה זכותה היא
לכבוש משם ע"כ במרחא : ואל של רש"י אל שני כינעין
ויריסקא כלפי"ו בירושלמי נרם וזתי בינים ומפר' בפירוש
של ירושלמי הן בריכות מים בהר המעשה הר הזיתים :
ט תחתונה ועליונה כשיפוע ההר היו ואחת למעלה
בנוכה ואחת בשפולו : תחתונה בתקדש בכל אלו שמימי
בית ראשון הכניסוהו וסיבירוהו לעיר על ידי חומה אחרת :
אלא בעולי הגולה שהוסיפו על העיר וכבו היוקף חומה
אחרת לחוף ה"ג לה בתוספתא דסנהדרין תחתונה שהיא'
קדושה גמורה עמי הארץ ככנסים לשם ואוכלי' שם קדשי'
קלין אבל לא מעשר שני וזכרים אוכלים שם מעשר שני
וקדשים קלין עליונה שלא היתה קדושה גמורה עמי הארץ
ככנסים לשם ואוכלים שם קדשים קלין אבל לא מעשר שני
וזכרים אין אוכלים שם לא קדשים קלין ולא מעשר שני
ויש לפרש דעמי הארץ המפרישין מעשרות היו ור"ו לעשות
זו חובה מן המוכר לפי שהיו שומעין דרשה עשר בשביל
שתתעשר והיו זריכו' להתודו עשיתי ככל אשר ציוויתני והיו
שומעין את המצוות וזאת לפי ה'אליהו מעשר דנכך
עירושך וינהרך לכך היו ככנסין עד תוך חומת ירושלים
הפנימי לקיי' לפי ה' להיך אבל בקדשים לא היו נטרישין
עמין ואוכלים אותם לפנים מן החומה חיצונה כשאין
מוציאים חכמים' כפנים וכשהיו חומרים להם וקדושה וזו
אינה קדושה לא היו שומעין לכו לפי שאומרים וזו חומה וזו
חומה מה ליתתתונה מה לי עליונה' שתורפה של ירושלים
גלויה וערותה חקוקה שהיא כותה לכבוש עכ"ל של רש"י :
ואם כן כ"ל להגיה במקו' שלא היתה אבל תחתונה שהיתה
קדושה גמורה ומה שכתוב לא כל שכן מעשר שני
קאי על זכרים אבל עמי הארץ היו נטרישים ביעשר שני
כמו שכתב רש"י אל שבמעשר שני היו ור"ו לעשות חובה
מן המוכר לאכול לפנים מן החומה וא"כ מה שכתוב אבל
העליונה זכרים ככנסים לשם ואין אוכלין שם לא קדשים
קלין ולא מעשר שני זהו דווקא זכרים שהיו שומעין לכו
ד וזו התחתונה קדושת גמורה אוכלין שם קדשים קלין
וכו ולא העליונה אבל עמי הארץ לא היו שומעין לכו שהיו
אומרים מה ליתתתונה ומה לי עליונה' דזו חומה וזו חומה
לכן היו אוכלין קדשים קלין אף בעליונה וגם נר"ך להגיה
במקום תחתונה שבו עליונה זכרים וכו' אבל לפי דברי
ירושלמי כ"ל פירש אחר ועין במתקדשים שלי מה שכתבתי
בוה' ומ"ש י' אלא למה לא קדשה וכו' פי' אם לא קדשה
למה הכניסוהו עירא מפני שהיא תורפה של ירושלמי' גלויה
וערותה חקוקה שהיא כותה לכבוש : **הגבל** קשה לי מאי
ולשם היו מוכיחין כל תורפות של ירושלים אין לו פירוש
כלל

ו ככנדר וז' לכן אינו נר"ך להזכיר מזה מידי הרמב"ם אל
דכוונתו הפנימית כאכלת והשינונה כשרפת אלא כתב
סתם וגם כתב ועל פי כתיב כשרפת וז' וכאכל' וז' ומדעים
שם כתיב כוונתו היה הכתיב מורה להם ליבא דהלכתא
הפנימית כאכלת והשינונה כשרפת כמו שפורש במשנה
ומה הדין אין לן כפיקותא להדורו הכתיב אשר ימי כתיבאים
כני וזכריה מלאכי משום דקדושה ראשונה קדשה לשעתה
וקדשה לעתיד לבוא ואם כן אין נר"ך לקדש ועורא עשה
זה לזכר בעלמא לכן אינו מוכיר כלום הרמב"ם
אל מן הפנימית ומן החיצונה לפי הדין דקדושה
ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא כי כך פסק
הרמב"ם אל כמו שאכתוב אפי' כוונה באריכות כס"ד לכן
כתב סתם הרמב"ם על הדין שהיו כתיבאים ואוכלין שם
למס תורה דאכתיבאים קא סמוך כמו שכתב ועל פי כתיב
שורשין את זו ואוכלין את זו ולא עבר עורא אלא לזכר
בעלמא ולדורות הבאי' אין לן כפיקותא דקדושה ראשונה
קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא דכל אלו נתקן וגם
הוא פוסק כו"ד אחר וזו היא כהא תלי' כמו שכתבתי
לעיל משום דהלשון נוסתר טפי הפנימי' כאכלת וכו' לכן
כתב סתם ואוכלין שם למס תורה וכו' ועל פי כתיב וכו'
דלא כאמר וז' רק על בימי עורא שעשה הכל לזכר בעלמא
ועל פי כתיב כאכלת ועל פי כתיב כשרפת אבל לא להגיה
המשנה שלמה ודוק היטב :

ר"ע שהרמב"ם אל פוסק כו"ד בכל אלו קתני במתניתין
וא"כ נר"ך כל הכהו דמתניתין עלך וכאן גדול וכו'
וכו"ד קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא
וא"כ כל מקום שלא נעשית בכל אלו ובסדר הזה אין
קדוש גמור וזה שעשה עורא שתי תורות וזכרון הוא שעשה
לא במעשיו בתקדש היוקום שלא היה שם לא מלך ולא אורז'
ותומים ונמה בתקדשה בקדושה ראשונה שקדשה שלמה
שהוא קדש לעזרה וירושלים לשעתן וקדושה לעתיד לבוא
לפיכך עקריבין הקדושות כולן אפי' שאין שם בית בכני
ואוכלין קדשי קדשים ככל העורה אף על פי שהיא חריבה
ואינה מוקפת בחומה ואוכלין קדשים קלים ונועשר שני
בכל ירושלים אפי' שאין שם חומות שהקדושה ראשונה
קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא וזו היא חומה
בתקדש וירושלים קדושה ראשונה קדושתן לעתיד לבוא
ובקדושת שאר א"י לענין שניעית ומעשרות וכיוצא בהם לא
קדשה לעתיד לבוא לפי שקדושת התקדש וירושלים מפני
השכינה ושכינה אינה בעלה' והרי הוא אורז' והשני
את התקדשים ואמר חכמים אפי' ששומעין בקדושתן הן
עומדים' אבל סיוב הארץ כשניעית ובמעשרות אינו אלא
תפני

כלל לכן כ"ל ע"פ הערוך שפי' מקו' מכוונ' וטנופ' קרוי תורפ' כמו תורפה של אשה וא"כ מה שאמר אלא למה לא קדשה לא על הכניסה לבד פריך כמו שאמר שם במסכת שבועות אלא על הקדושה כמו פריך למה לא קדשו העליונה כמו תפתונה ומתרחץ מפני שהיא תורפה של ירושלים פי' מפני שהיא מקום מכוונה וטנופך ולשם היו מוציאין כל תורפות של ירושלים כל המכוונות וכל הטנופות של ירושלים לשם היו מוציאין לכן לא היה מקדשין אותו ועל שהכניסוה עור' אם לא היה קדוש משום שהיא תורפה של ירושלים גלויה וערותה מקום שהיא נוסה לכבוש לכן הכניסוה עור' לתוך המז' בירושלמי גרס' נ"כ כמו כאן אלא מסי' מפני שהיא תורפות ירושלים והיתה יכולה לכבוש ואם כן מה שאמר מפני שהיא תורפה וכו' תופס שני פירושים הפירוש כמו שאמר במגרא' שם במסכת שבועות והפירוש שאמרתי בשם הערוך כן כ"ל:

מפני שהוא כבוש רבים וכיון שכלקחה הארץ מידיהם בטל הכבוש ונפטרה מן התורה מועשרות ומשביעית שהרי אינה מן א"י. וכיון שעלה עורא וקדשה לא קדשה בכבוש אלא כחוקה שהחזיקו בה ולפיכך כל מקום שהחזיקו בה עולי בבל וכתקדשה בקדושת עורא השנייה הוא מקדש היום ואע"פי שכלקח הארץ ממנו וסייב כשישנו וכו' עשרו' על דרך שבארנו בהלכות תרומה עכ"ל: והראב"ד ו"ל השיג עליו וז"ל סברת עצמו היא זו ולא ידעתי מאין לו ובכמה מקומות במשנה אם אין מקדש ירקב. ובמגרא' אמרו דכפול מתינות למא' למ' ד קדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבוא לא חלק בין מקדש לירושלים לשאר א"י ולא עוד אלא שאני אומר שאפילו לר' יוסי דאמר קדושה שנייה קדשה לעתיד לבוא לא אמר אלא לשאר א"י אבל לירושלים ולמקדש לא אמר לפי שהיה יודע עורא שהמקדש וירושלים עתידים להשתנות ולהתקדש קדוש אחר עולמי' בכבוד ה' לעולם. כך נגלה לי עמוד ה' ליראיו לפיכך הכננס עתה

שם אין זו כרת עכ"ל: **ובעל** כסף משנה ז"ל מתוך דברי הרמב"ם ז"ל משום דהרמב"ם פסק כר' יהושע דהלכתא כוותי' לגבי ר' אליעזר ומכ"ש למאי דדמי' התם דילמא דכ"ע קדשה לעתיד לבוא ונר מאי דשמי' ליה קאמר וכו' קלש' למה ליה לזביעותא בעלמא. דהשתא אף ר' אליעזר סבר דקדשה לעתיד לבוא. ועוד דבפרק השומע ומעלה גרסינן איתנור העלה בזמן הזה ד"אמר טייב ר"ל א' פטור וידוע דהלכה כר' יוסי וכ"ש למאי דדמי' דכ"ע קדשה לעתיד לבוא. וא"כ מה שכתב הראב"ד ז"ל סברת עצמו ולא ידעתי מאין לו כבוד הנכסתי מאין לו מדהלכה כר' יוסי וכו' יהושע דקדושה ראשונה קידש' לשעתה וקידשה לעתיד לבוא ולא הוכיר אלא ירושלים ומקדש ממילא אית לן למשמש דכהני דוקא קאמרו ולא בשאר א"י ונתן רבינו טעם לדבר וא"כ מניפול מתינות אין שם ראייה אך הכן מקומות דקתני' אם אין מקדש ירקב קשו. ואין לומר דאתי דלא כהלכתא שהרי רבינו פסק כן בפ"ו מה' מעשר שני וכו' ע"כ: **וכו"ש** ולא עוד אלא שאני אומר שאפילו לר' יוסי דאמר קדושה שנייה קדשה לעתיד לבוא לא אמר אלא לשאר א"י וכו'. אפי' אומר אם קבלה נקבל ואם לדיון יש תשובה דאע"כ למה היה מכיס עורא מלקדש לעתיד לבוא שיהא בזמן הסורבן יותן לבו רשות להתקרב: וז"ל לפיכך הכננס עתה לשם אין זו כרת אני תנא דמטיקרא משמע דבזמנא קאמרה ובסוף דבריו נראה דפשיטא ליה ופדום גדול הוא והיה צריך להביא ראייה. ומ"מ על מ"ש רבינו אבל סיוב הארץ בשביעי' ובמעשרות אינו אלא מפני שהוא כבוש רבים וכיון שכלקחה הארץ מידיהם בטל הכבוש וכו' וכיון שעלה עורא וקדשה לא קדשה בכבוש אלא כחוקה שהחזיקו וכו' אינו יודע מה כת' חוקה גדול' וכב' כיבוש ולמה לא באמר כחוקה נס כן שכלקחה הארץ ממנו בטלה החוקה ותו בראשונה שכתקדשה בכיבוש וכי לא היה שם חוקה אטו מי עדיף חוקה בלא כבוש מחוקה עם כיבוש וז"ל עכ"ל:

והחכם המופלג בתור' ובתמידו' מהור' ר' יצחק ז"ל מק"ק ונרמייזא כתב בגליון ספרו הווי"מוכי על קושי' זו דקתני' אם אין מקדש ירקב וז"ל ולי לא קשה מידי דהא דתנן ואם אין מקדש ירקב פ"א דמעשר ב"ה"ס ואם אין דין מקדש דהייכואפי' המקדש קיים אלא שפגם המוצא וכתוב וזכרת עליו את עולתך ונו' ודרשינן בזבחים וכי עליו וזבחים וכו' אלא בזמן שהוא שלם ולא כשפגם וכינא' בזה שאר פסולין שאין אוכלין שם קדשים אין אוכלין שם מעשר שני דנפרק אליו הן הלוקין ילפינן דמ"א חתקש לכבוד מה בכור אינו כאכל אלא בפני הכית אף מ"ש דכתיב מעשר דגןך ותירושך וינהרץ ובכורות בקרך וזאבך וכו' שכתב רבינו לעיל פ"ב דמעשר שני והא' דכבוד אינו כאכל אלא בפני הכית היינו שהבי' קיים ומזבח שלם ולא שפגם וכן דין מ"ש וידוע כשאין מקדש הרי אין מוצא ולכך תרקב וכן יש לתרץ שאר מקומות הכי עכ"ל: **וגם** מה שכתב בעל כסף משנה. ומכר' דכיון דמזינן דר' יהושע דהלכתא כוותי' סבר דקדשה לעתיד לבוא ולא הוכר אלא ירושלים ומקדש ממילא אית לן למימר דכהני דווקא קאמרו ולא בשאר א"י. י"ל דגם מטעם זה כתב הרמב"ם כן משום דקשה ליה הקושיא של תוספות וז"ל שם במסכת שבועות ואת' דנפ"ק דמגינה אית ליה לר' אליעזר דלא קדשה לעתיד

חידושי של מהרא"ה פרק ששי

לעתיד לבוא גבי עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית ובריש מסכת ביצה וכו' וזל דקדושת הארץ לנבי תרומות
ומעשרות בטלות והכא מיירי בקדושת מחנה דאיפשר דלא בטלה עכ"ל וא"כ הרמב"ם אל פסק כסברא זו משום סברא
נכונה הוא וכמו שכתב הרמב"ם מסברא שלו לפי שקדושת ירושלים מפני השכינה הוא ושכינה אינה בטלה וכו':
וב"ש בעל כסף משנה על השנת הראש"ד שכתב לפיכך הנכנס עתה לשם אין בו כרת אכי תמה דמטיקרא משמע
דכחוסק אנורה ובסוף דבריו נראה דפשיטא ליה וכו' כ"ל שאין בזה תמיה כ"כ דמתילה היה אומר מסברא לפי שהיה
יודע וכו' ואש"כ אומר כך נגלה נ"כ מסוד האל יראיו לכן אומר לפיכך הנכנס עתה לשם אין בו כרת מחמת הסברא שלו
ויוחמת הקבלה וק"ל: וב"ש בעל כסף משנה על הרמב"ם אל איני יודע מה כח חזקה גדול נכח כיבוש וכו': כ"ל
לייטב דבשלמא אכל כבוש אע"פ שהיה עמו חזקה אע"פ עיקר כוונתם היה כדי להחזיק א"ל לעצמן למלוטין ולהיות ידם
על עליונה על א"ה לכן מיד כשלקחה הארץ מידיהם בטל הכבוש וכפטרה מן התורה ממעשרות ומשביעית אבל בחזקה
שהחזיק בה עורא וקדשה לא החזיק בה להיות להם למלוטין להיות ידם על עליונה על א"ה דאף באותו זמן היו ישראל
כסופין תחת ידי א"ה רק החזיק בחזקה וקדש להיות נוהג בו קדושה לעולם לכן אף אחר שגלקחה מהם אינו בטלה
קדושה משום דכוונת עורא היה מתחילה להחזיק בה ולקדש אותה להיות קיימים לעולם כן כ"ל ברור:

כתב בעל תוספת י"ט בשם תוספות על המשנה זו שאין מוסיפין על העיר ועל העורה אלא בחלק וכו' ואורחים
ותומים והקשו התוספות אע"פ דאחרן היה בכנין המושכן וכי נשאלו באורים ותומים לעשות משכן הלא קודם
שכתבהו אחרן ע"י המלוואים נעשה המשכן עכ"ל: והניחם תוספות אל זה הקושיא: ור"י נראה שאין קושיא כלל
דוודאי בתחילת עשיית המשכן לא נשאלו באורים ותומים כי לא היה מן הנזרך לשאול באורים ותומים אם הק"ה
עושים בעשיית המשכן שהרי הק"ה בעצמו אחר ככל
אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן בתחילה והם לא
היו נדעתם לעשות המשכן אם לא אמר הק"ה להם לעשו'
אבל בכאן התנבטין אתיא לאשמועינן שאין מוסיפין
כשהם ירצו להוסיף על הכנין מדעתם נריך להם שאלת
אורים ותומים אם הק"ה מסכי' עמהם להוסיף על הכנין
בשבעה עשר ביה איתגטילורומאי מיהודה ומירושלים
ספני שהיו מצירים לבני ירושלים ולא היו יכולין לצאת
ולבוא מפניהם ביום אלא בלילה ובמה היו מצירי' להם
מלביין סושיבין

וזהו שאמר הכתוב ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ר"ל כמו שעשוי אנו מראה אותך לעשות הכל מדעת
וכן תעשו לדורות דווקא מרצוני מתחילה לדרוש ולחקור אם רצוני זה לעשות דהיינו כשאלת אורים ותומים שהם היו
מתחייבים באורים ותומים אם ירצו לעשות דבר זה שיהא בדעת הק"ה דבר וכו' וכו' וכו' כ"ל ברור:
וכתב עוד וזל ובסנהדרין של ע"א כתב הר"ב ובימי משה היו ע'וקני' וכן ס'ה"ש' וכ"כ הרמב"ם כאן ובסנהדרין ס"ק
משנה ה' אבל שם פי' הר"ב משום דמשה במקו' סנהדרין הוה קאי וכפי' רש"י שם וטעמא דמסתבר הוא לפי שלא
בנזא מיכני ע' לבסנהדרין כי אם כפר' מתאונני' והיה זה אחר שנעשה המשכן כמו שנאמר ולקחת אותם אל אהל מועד'
ועוד נאמר ויסעו מהר ה' והמשכן נעשה בעודם נסיגו' ולפי' רש"י דהכא כ"ל דע' וקיים שנאמר במתן תורה בסוף ס'פ'
איש עכ"ל וס'פ' פירש אבל טוב ראיתי בירושלמי מפרש נדהי' הטעם שצריך סנהדרין משום דכתיב אספה לישבעים איש
אבל עדין תמיה על רש"י אל למה בסנהדרין מפרש רש"י הטעם משום דמשה במקום סנהדרין הוה קאי ובשבעות מפרש
דש"י אל הטעם שהיו שם ע'וקנים עם משה ונס על ר"ג מברטנורה: ונריך לומר משום דבסנהדרין אחר מיד אחר כך
ואין עושין סנהדריות לשבעים אלא ע"פ ע"א ושם צריך לומר הטעם משום דמשה במקום ע"א הוה קאי דעדיין לא היו
סנהדרין לכן מפרש רש"י גם אצל הוספ' העיר הטעם נ"כ משום דמשה במקום ע"א הוה קאי והו' כ"ל ליישר רש"י בדומק'
אבל בתוספות פ"ק דסנהדרין מביא שם בשם הקונטרס דשבעות גם הטעם זה דמשה במקום ע"א הוה קאי עיין שם:
אירא בירושלמי בפ"ק דסנהדרין אבא שאול אומר שתי בינים היו וכו' התפתוה תקדשה ככולן והעליונ' בעלייתן
מן הגולה לא בחלק ולא באורים ותומים' לפיכך התפתוה עם הארץ אוכלין שם קדשים קלין ומעשר שני'
ואכירים אוכלין שם קדשים קלין אבל לא מעשר שני' והעליונה עם הארץ אוכלין שם קדשים קלים אבל לא מעשר ב'
ואכירים אוכלין שם קדשים קלין ומעשר שני' וכו' ויש לתמו' דהא עליונה הוא גרוע יותר מתחתונה אם בתחתונה סביר'
אין אוכלין מעשר שני' מכ"ש בעליונה שאינם אוכלין ועוד לפי תלמוד שלנו בתחתונה לא היו עם הארץ אוכלים מעשר
שני' במו שפרש רש"י טעמן וא"כ פתאי קמפלגי תלמוד שלנו ותלמוד ירושלמי' וכו' לדב' קמפלגי תלמוד שלנו ותלמוד
ירושלמי'

ירושלמי התלמוד שלנו סוכר דעסי הארץ היו וריון לעשות המצוה מן המוכר כמו שכתב רש"י לך היו ככנסין לתוך
 קומות ירושלים הפנימית וכו' אבל תלמוד ירושלמי סוכר דאלל ע"ה הקילו שלא לעשות המצוה מן המוכר אע"פ שכתוב
 בתורה ואכלת לפני ה' אלהיך דממע תוך קומת הפנימית אפ"ה רשאים לאכול ומעשר שני בניני תסתוכה אבל חכמים
 התקינו לעשות כס המוכר לאכול בתוך קומת הפנימית ולא לאכול בניני תסתוכה אבל בעלזונה שלא היתה
 קדושה כמו תסתוכה אף ע"ה חכמים לאכול ומעשר שני רק קדשי קלים ומה שאמר בסוף ומכירין אוכלי' מס קדשים
 קלים ומעשר שני כ"ל להגיה ואין אוכלים מס קדשים קלים ומעשר שני משום דאלל חכמים השמירו יותר וא"כ יש לומר
 הגרסא שלפנינו ככאן בגוילת תענית וכל לומר כמו בירושלמי ומ"ס אלל תסתוכה לא כל שכן ומעשר שני זהו קאי על
 ע"ה ולא על חכירי' ואכל עליונה אין אוכלי' וכו' זהו הווק' אלל חכירים אבל ע"ה היו אוכלים קדשים קלים ולא מעשר ב'
 ודוק אבל הלשון של לא כל שכן אינו מדוקדק לפי ירושלמי ונס' מר"ך להגיה מס בירושלמי תסתוכה קדושה נמורה וכו' :

פירושי של מהרא"ה מסכת מגילת תענית חירושי של מהרא"ה

יא מושיבין קסטריאות פי' שלטוני' לשערו כן משמע
 בערוך: יב קול ריחים בכורני וכו' ה"ג במסכת סנהדרין
 פרק אחר ריבי ממנות דף ל"ב ע"ב תנא קול רימי' בכורני
 שבו הבן שבו הבן אור הנר בכורר תיל תשתה מס משעה
 שס ופי' רש"י א"ל סימן הוא שיש שס
 ברית תילה כמכריו ואמר שבו
 הבן כאן ריחים סימן לשקית
 סמיים למכת התיכונן וטעת גורת
 מלכות היה שגורו שלא למול והיה
 יראי' להניא קול וקבעו סימן זה
 יג אור הנר בכורר תיל ביום אז
 כרופ' כראים הרבה כלילה סימן
 הוא כתי' שזעק משתה מס משעה
 שס ברית תילה קרי שבו הבן ע"ס
 שהיא לסוף שבו' ותוספות
 גרסי' איפכא קול ריחים משתה
 שס וז' שקית סמיים על משתה
 ואור הנר בכורר תיל שבו הבן
 ע"ס שמדליק נר בתילה ומכאן
 נהגו להדליק נר בתילה וגם אם
 שנהגו לפרוס המפה על הפתח
 משום דאמריין כריש המוכר
 פירות מהג' גדול היה בירושלים
 כל זמן שהמפה פרוסה על הפתח
 אורוין ככנסין עכ"ל וגם נזכר
 זה ראיתי בקראקא יד שיעתי
 שנית דין עומק מעין חכמים שלא
 ען העורה וכו' ה"ג מס בסנהדרין
 ולא לעבור על דברי תורה ומכרם
 רש"י ולא שיתכוננו לעבור על דברי תורה לכוד תלכם חייב תיתה לשאינו חייב אלל מפני כורך שטה ולפי גרסת שלנו
 מפני שכתוב בתורה ה"פ הוא קאי על חכמים שלא מן התורה דהיינו שלא כתוב בתורה לחייב חייפ' אלל מפני שהמפה
 כריכה לבן: סו ועשה באחד שרכב על בהם כענת וכו' וכו' חייב חיי' וכו' מפני רש"י א"ל משנו' כעלמא הוא מדרכן :

וכשהיו קול ריחים בכורני
 הבן כתנו תוספות י"ל והא דכתיב כרמי' והאנדרתי מהם
 קול ששן וקול שזעה קול חתן וקול כלה קול ריחים ואור
 הנר איכא למיתר שנס נראשונה היו עושים סימני' לשס
 שמחה עכ"ל - כ"ל משום דקשה
 לתוספות כעסוק משמע דאף קור'
 זה היה להם סימנים לו ומתרכים
 כראשונה היו עושין סימנים אלל
 לשס שמחה אבל אחר התורכן היו
 עושין משום גורת המלכות:
 ור"י כראש הפסוק אומר
 והשכתי מהם קול ששן וקול
 שמחה קול ריחים ואור הנר דאף
 אותן סימנים שהיו עושין משום
 גורת מלכות קול ריחים ואור הנר
 מ"מ היה קצת שמחה בהם כמו
 אור הנר ריבוי הכרות אף אותן
 סימנים השכתי מהם כמו שזכרנו
 בכמה גורות שגורו שלא למול כלל
 כל עיקר והיו חכמי' שומרי' שלא
 למול כלל כל עיקר ולהמיר דתס
 פ"ו כמו שכתוב בספר זכרון רומי
 והרכ' מישראל שלא מלנו את כביה'
 כלל לבן אחר הפסוק והאכדתי
 מהם קול ריחים ואור הנר וק"ל :

סליק פרק ששי

תשובה
 רש"י ולא שיתכוננו לעבור על דברי תורה לכוד תלכם חייב תיתה לשאינו חייב אלל מפני כורך שטה ולפי גרסת שלנו
 מפני שכתוב בתורה ה"פ הוא קאי על חכמים שלא מן התורה דהיינו שלא כתוב בתורה לחייב חייפ' אלל מפני שהמפה
 כריכה לבן: סו ועשה באחד שרכב על בהם כענת וכו' וכו' חייב חיי' וכו' מפני רש"י א"ל משנו' כעלמא הוא מדרכן :

עו אלא שהשעה נריכה לכך מפני שהיו פרוצים בעבירות
 שהיו רואין לוחזק של ישראל שהיוונים הם גוהדין עליהם
 בזרות והיו מנות בזויות בעיניהם עכ"ל וכו' ל"ל לתרץ
 מאי שייך לומר ככהן אמר ר' אליעזר וכו' אלא להורות אף
 על פי שדנו את רשעי ישראל כמיתות שלא כתבו בתורה
 אעפ"כ היו דכין אותם לעשות סייג לתורה מפני שבאותו
 זמן היו המצות בזויות בעיניהם וק"ל יו שמעון בן סטח
 תלה שמונים נשים וכו' ה"ג שם בסנהדרין במשנה כל
 הנסקלין כתלין ומכמיס אומרים איכו נתלה אלא המנדף
 והטובד ע"ז האיש תולין אותו פניו כלפי העם והאשה
 כניה כלפי העץ דברי רבי אליעזר ומכמיס אומרים האיש
 נתלה זאין האשה נתלת א' לכן ר' אליעזר והלא שמעון בן
 סטח תלה נשים באשקלון אמרו לו שמונים נשים תלה
 ואין דכין שנים ביום אחד ומפרש רש"י ז"ל ואין דכין שנים
 ביום אחד כב"ד אחד משום דלא מצוי להפוכי בזכותא דכל
 חד וחד נריך לכהן ראיות למיתה זו ולמיתה זו ונבמרא
 מפרש דבשתי עבירות קאמר דאין ראיותיהן שוות ושמעון

תשובה נמנו עליהם והרנום ואותו היום שהרנום
 עשאוהו יום טוב: יד אמר ר' אליעזר בן יעקב שמעתי
 שבית דין מלקין והרנין שלא סן התורה רבית לוי
 אמר ר' שמעון שמעתי שבית דין עונשין ממין ומכים שלא
 סן התורה לא מפני שכתוב בתורה ס"א לא לעבור על
 דברי חורה אלא משום שנאמר ובערת הרע מקרבך
 עו ומעשה באחד שהטיח באשתו תחת התאונה
 והוליכוהו לבית דין והלקוהו וכי הייב היה עו אלא
 שהיתה השעה צריכה לכך כדי שילמדו אחרים מפני
 שנהנו מנהג זנות: שוב מעשה באחד שרכב על הכוס
 בשבת והביאוהו לבית דין וכקלוחו וכי הייב היה אלא
 שהיתה השעה צריכה לכך כדי שילמדו אחרים: יו
 שמעון בן סטח תלה שמונים נשים באשקלון ימ וכי
 הייבות הרניה ותלייה היו אלא שהיתה השעה צריכה
 לכך כדי שילמדו אחרות וכל ישראל ישמעו ויראו:

סדיק פרק ששה

ועשה סייג לשעה ותלאן לכרסומי מילתא ודן את כולם ביום
 אחד מפני קרוביהם שלא יתקשרו להצילן עכ"ל ונבמרא מסיק
 צויות וה"ד כגון שתי עבירות אבל במיתה אחת ועבירה אחת כגון שתי
 שתי עבירות שאין דמות והן תיתה אחת כגון שבת וע"ז וכו' שתי מיתות נמש אכל מיתה אחת ועבירה אחת כגון שתי
 בשלל שבת שתיים כנערה הוואורסה דכין ושמונים נשים לאו בעבירה אחת היו דאיכא בלוב וליכא בידעונו והכתוב
 חלקן בשתיים ושמועון בן סטח לגורך שעה עשה עכ"ל: וא"כ בזה כ"ל לפרש מה שאמר כאן יח וכי חייבות הרניה
 ותלייה היו ומוכח סן הושמעות מועטת דכתיב מכסא בסנהדרין שדג את כולם מיד בלא התראה ועדים לכן אמר וכי
 חייבות הרני' היו הא לא חייבות הרני' בלא התראה ואם תמצי לומר שקייבו הרניה לא היו קייבו תלייה דאין אשה נתלת
 כיוו שאמרנו למעלה בשם המכמיס ואם תמצי לומר שקייבות הרניה ותלייה עכ"ל לא חייבות כולם בזמן אחד דהיינו ביום
 אחד לכן אמר וכי חייבות הרניה ותלייה ר"ל וכי חייבות כולם בבת אחת בזמן אחד אלא שהיתה השעה נריכה לכך כדי
 שילמדו ממנו אחרות וכל ישראל ישמעו ויראו לכך עשה פירכוס גדול שתלה שמונים נשים בבת אחת כדי שילמדו ממנו
 אחרות עושים שהשעה נריכה לכך מפני שהיו פרוצים בכשוף ולהורות בזה דהלכה כמכמיס שאומרים האיש נתלה ואין
 האשה נתלת ושמועון בן סטח עשה זו רק למגדור מילתא לכן אמר כאן וכי חייבות הרניה ותלייה היו אלא שהיתה השעה
 נריכה לכך מפני זו חייבות היו אבל אם לא היה זו לא חייבות תלייה כ"ל:

פירוש של מהרא"ה

מסכת מגילת תענית פרק שביעי

א. איתנטיילת אדרכתא וכו' בנמרא דסרק הטפקיד
 סדר הדין מוניא המלוה שטרן כב"ד ומקוימו ועסיבין
 הלוח לפרעו לא פרע קורטין לו סטר חובו וכושבין לחלוה
 אדרכתא על ככסי הלוח ומכרין ואתר הכרוה שמין ככסי
 הלוח ומתליטין לחלוה לאמא ככסין בני סורין כותבין לו
 טרבא ואמר סטרין קורטין הטרפא וכותבין אדרכתא
 על ככסי הלוח ואס"כ קורטין האדרכתא וכותבין לו שווא
 עגל שדה זה כן הוא בערוך ערך א"ב וא"כ כ"ל מה שכתוב
 למקד סודע זה את חובו וקורט את שטרן זהו ללא דוקא
 בעטר סוד דהא אפילו אם אינו בורע את שוק אפילו הכי
 קורט

תערי בנ' נחשתי א איתנטיילת אדרכתא
 (ס"א אדרכתא) סן שטריא שפעם אחת
 נזרה מלכו' יין הרשעה נזורה על ישראל ואמרי להם אין
 לבם חלק באלהי ישראל ולא היו מזכירין שם שמים
 בפיהם וכשנבזה בית השמונאי ונצחום התקינו שיהו
 כותבין שם שמים ואפי' בשטרות וכן היו כותבין בשנת
 כך וכך ליוחנן כהן גדול שה' משמש לא עליון וכששמעו
 החכמי בדבר אכרו וכי מזכירין שם שמים בשטרן למחר
 פורע זה את חובו וקורט את שטרן ונמצא שם שמים מוטל
 באשפת ובטלים ואותו היום עשו יום טוב:

סדיק פרק שביעי